

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr. 39

Fylke: Hedmark

Tilleggsspørsmålnr.

Herad: Falldal

Emne: Høgtidmat ved familiefesta.

Bygdelag: —

Oppskr. av: Fru J. Skrethim.

Gard:

(adresse): Tjømsø

G.nr.

Br.nr.

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimelsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

1. Ein gammal skikk som er i bruk enda.
2. Dei kom som det hørd. Dei næraste grannkonene kom alone, medan grannkonor frå lenger vurdan slo seg saman så det vart 2-3 i følge.
3. Nei
4. 3. eller 4. dagen
5. Dei kom berre ein gong.
6. Det første og midnatt var det grønt, anten rømmegrønt eller rosengrønt med rosiner i. Somme hadde grønt medst i grøntsaubaren og rømme-grønt oppå, t. e. $\frac{3}{4}$ av den første og $\frac{1}{4}$ av den siste. Konene gjekk med "barsenggrønt". (Før 1900) Så kom ein ny skikk. Det skulle ver røstkegrønt eller god søtsuppe med mykje rosiner i. I den rike tid er det brukt blautkaker og kugle.
7. —
8. Grønten vart send i fine utokosie og måla grøntdallar. Røstkegrønt og søtsuppe i blittspann.
9. Ja, barsenggrønt, barsengmat.
10. Det var kone gjøl som gjekk. Småtan var oftemed.
11. Mannen var aldri med.
12. Dei fekk ofte omake av barsengmaten, elles fekk dei vanly braktning. I Falldal stod det eit brett på buret med "framandfolkestell". Det var ein

Stabbe med skivarbrød, ein med rømmelbrød, ein med sirøptynkake og omme hadde også ein med fløyetynkake. Det var berre å sette brettet på bordet, så var det klart. Noko bakels og krommer kunne det også slenge med. Lettvikt og spreidt.

13. "Mye noko sers namn. Dei sa berre at dei hadde vore "med grant" eller med "baruscyneet".

14. - "Barsøl" var nemninga gammelt.

15. Ja. Dei ugifte kornene vart ikkje vurd så ukyke at dei kon sag om dei på denne måten.

16. Grant frå 1900. Sotnippe eller vortegrant etter 1900, og blautkaker e.lkn. mest vanly etter 1940.

17. Nei

18. Inger gave.

19. Fadrane og nære skyldfolk eller.

20. Nei. Barnet var "til dåpen", ho som bar, "heldt barnet over dåpen". Det var ikkje namn på det laget som vart halde dåpsdagen.

21. Nei

22. -

23. Inger skire forandring. Det börjer mein og med med den skikken at barnet skal ha ei penge gave.

B. 24. Nei. Som hende det at mot klokka gjøtkolade den dagen, men når ho hadde 10 barn, så vart det oftast gløymt. Fødedagen gjøttik i nærkan- der saman med dei andre dagane.

25. Det er nå vorte skikk med 20-, 25-, 30, 40, 50, osv. årsmålsdagar.

26. Inger blir beld, dei får koma dei som osv.

27. Nå er det vanly med gaver på 25-, 50 og andre meire cermentte årsmålsdagar.

28. nei

29. Gjokolade, blautkake, kringle, o.l. Gys er ikkje brukte.

- C. 30. Det var ingen fest. Fadrene og lekninga var beide saman Konfirmasjonsdagen og fekk vauley braktering.
- 31. Feller 1900 og meir og meir etterkvart som felle fekk god råd.
- 32. Skyldfolk, fadrene, læraren og prestlen.
- 33. Nå har ein med kaker, kringle, blautkake o.l.
- 34. Ja diverse. Det er ooste ein stygg utskikk. Eg var i eit skitt lag i høist, og det var reine utskillinga, ryggsekk, pengebok i skine, skinnhansker, bøker, o. m. m. Graunane sende gaver, og foreldre laut da be desse gavegjevarene som ikkje var med Konfirmasjonsdagen, be ei lita samkome ein dag eller kveld etterpå.
- 35. Nei.

D. 36. Fygn hugar det nå aume ein av outale.

I Flodal var festaral druttke morgonen for brisfalka reiste til kyrkjuu. Marit Flaaten (j. m. 1840) var først i heimen be brudgoumen og kjelpte be med foreklaringsarbeidet be trylluppet. Kvelden for tryllupsdagen, 9. mai 1877, reiste ho heim att be Dalhøien, og om morgonen midte gramma og mannen opp og drakk festaral for dei reiste til kyrkjuu. Mykje folk, braktering og skyenk.

- 37. Nå er det ikkje festaral. Det unge brilsvar seg utan at det er notio meire stas med det.
- 38. Mat for dei reiste be kyrkja, etter heimkoma og om kvelden. 1: 3 gonger om dag.
 Første måltid: Skivarbrød, rømsmebrød, smuttkake, lefse, grøtt, ommubrød, mjølk, öl.
 Etter heimkoma: Ukessteik, sosskugraut, eller annan kjøttmat.
 Kveldsmat, same oppdiktning som første gongen.
 2. dagen var det rømskugraut og fisk be middag.
 Feller var det ingen fast matstikk. Folk bruka av den maten dei hadde lettast for å skaffe.

39. I sendingskorga skulle det vera: smørform, gribbfat, skivbrød, rømnubrið, kynnukake, lepe. (somme hadde spekytt). Gjæstene la i korga ette som råda var. Store gardar hadde store sendingskorgar, dei ville opå gjerne sjne at dei hadde god råd.. Grauteuber høyrde med.
40. Lurvet var alltid lagt i smørform, fint utokse. Storleiken av forma skift ette garden, frå 1kg til 3-4 kg.
41. Ukpend.
42. Sending.
43. Kona gjal, frå næraste grannegarden gjekk gjæstene med sendinge kvelden før.
44. Ukpend.
45. -
46. Matmora gjal, eller opå berre.
47. Most vanly 1 dags byllupp, men det sleng 2 dagar opå, dersom bylluppet blir halde på ein gard og dei har store nok hus til det. Ellis blir bylluppet halde i ungdomshus eller i gamle forsamlingshus. Skitken med 2 dagar tok det å gå av bruk frå 1920-åra.
48. Svart oghe. Dei reiser til Dombis, Roro eller Staman, eller andre stadar og har da med berre få gjæster (10-20)
49. Det hendu også meir og meir at bysda og slekta ikkje fær vera med på denne høytida. ardi ungfolke reiser til byen, eller dei blir vøgde på heimstet til forresten eller hjå vøgselmannen, Forstet høllet er det berre ein enkelt middag for nokre få. ekkupå.
50. Det er enda vanly med byllupsgaver i eldte hove opå.
51. Nei. Most kune 25-års - syltbyllupp. eller 50-år.

E 52. Heile bedarlaget. og slettningar 1. og 2. Sammenhengen
 sine bedarvann gjevte frå gard til gard. Han kom
 høgtidsdram ein gjenom dora, tok av seg livra, halsa og
 vart ståande medan han sa fram helsinga... Var
 sjølrefakta ute, laut ein seude bad etter dei, så
 dem ein av dei, i alle høve, kom ein og høyrde på.

53. 2 dagar, forattering om i bryllupp.

54. Ved langbord.

55. Utjeud

56. Nei

57. På vanlege gardar var det alltid kom nok. Eg elles
 i små heimar vart gravølet opå halde i heimen. Eg var
 med i gravølet etter Mart Sletten. Du var berre ei stund
 med ut litet kom i. Dei koka maten ute. Var det utkom
 om slett itte hadde kom, vart gravølet halde på gamle
 garden. Legdsfalk og vandringsmenn vart gravlagde frå
 den garden dei døydde på.

I nyare tid er det vanleg med gravøl i vigdhuset
 eller andre forsamlingshus.

58. om i bryllupp.

59. " " " " " "

60. nei

61. nei

62. Derom vedkomande døyr heime, blir det halde ut
 lite lag når dei syng ut litet frå heimen for å reise med
 det til likkjellaren ved kyrkja. Granvann har flage på halv
 stong. Han vedk. døydd på sjettehuset (sees ofte), blir litet
 sett ein i likkjellaren utan vidare. Gravfjedsdagen
 blir kiste bore ein i kyrkja.

Alle litet kan stå heime til gravfjedsdagen, og blir
 så bore ein i kyrkja. Samalt var det aldri forretning
 ein i kyrkja. Talene og kranseleggning vart gjort i he-
 men, og kiste vart bore frå vogn eller sleden og berre
 til grava når gravfjeda kom til kyrkjan.

63. Gamalt var det alltid dram. Eg minnest for
ut graväl ved Strabui i Gallia 1905 etta Peder
Olsen Nisset. Det var først dram på senga, så dram
med frokosten, og på kyrkjeferda (det var 2,5 mil til
Kyrkja) var det styveri 4-5 gonger, så dram med
middagen utpå kvelden.

Så mykje drikking var itkje vaukt i Falldal, men
det var da dram ut par gonger. (for 1900).

64. Nei

65. Sterk eller kjøtt, ann hausten "får-i-kål", dessert
(vaukt, fløitekrem med molke eller anna i).

Kaffebrod ei skind etter med meugdevi blant-
kaker eller annan kaffemat.

66. Nei. Einnast kan vera Sakerøl eller Pils.

67. Lers gjeldan.

68. Etter 1900.

69. " 1900.

70. Vaukt med eggedass.

71. Mor for kaffe på senga. Eller blor det halde
morsfest i bygda.

72. Nei, vi veit itkje om at han eksisterte denne
dagen.

73. Nei

74. Ein kjøper oftast fori bakaren, og da blor
han læremeisteren.

75. Sjennom morsfestane.